

Interakcja człowiek-komputer

W3

Projektowanie interfejsu oprogramowania

Dr inż. Marek Miłoś, prof. uczelni

Plan wykładu

- Projektowanie interfejsu
- Profile użytkownika
- Analiza potrzeb: analiza zadań i aktywności użytkownika
- Modelowanie pracy użytkownika i projektowanie UX
- Metody projektowania (szkice, prototypy, storyboards, mockupy, metody formalne)
- Narzędzia wspomagające projektowanie interfejsu oprogramowania

Projektowanie interfejsu

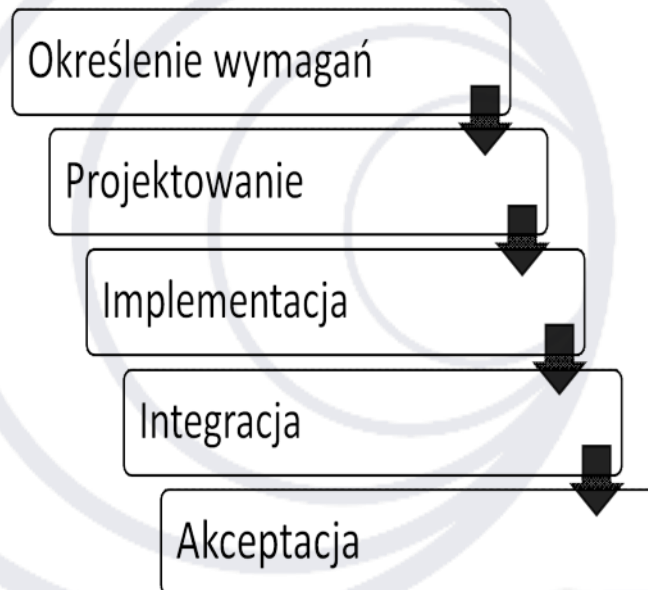
Źródło: <http://craztegg.com>

Modele projektowania interfejsu

- Model kaskadowy
- Modele cykliczne
- Model z prototypem
- Metody zwinne (ang. *Agile*)

Zintegrowany
Program
Rozwoju
Politechniki
Lubelskiej -
część druga

Model kaskadowy

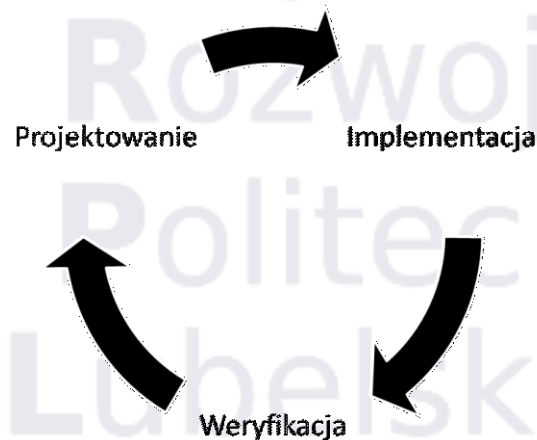

Model kaskadowy - problemy

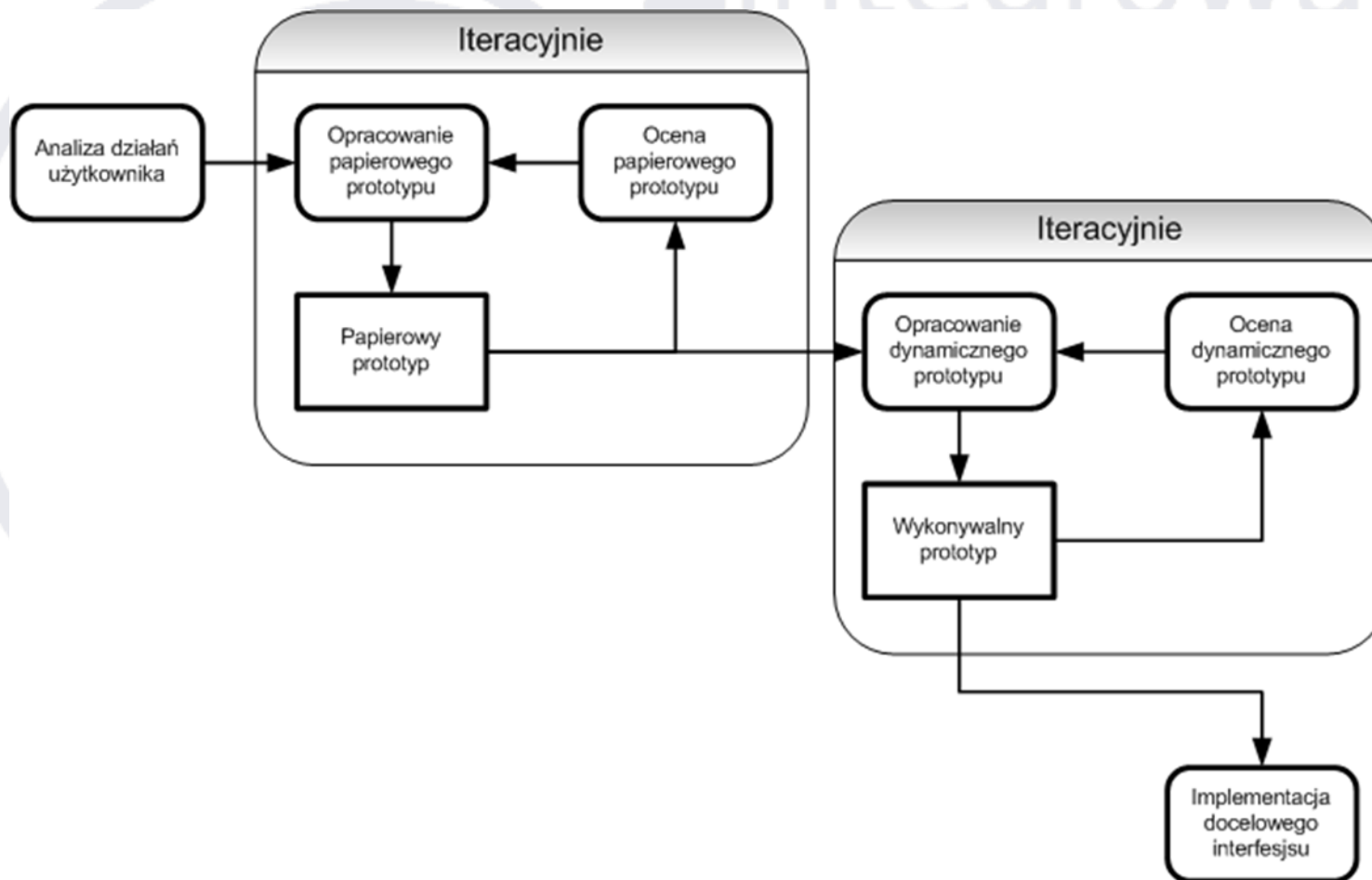
- Formalność weryfikacji (walidacji) rezultatów poszczególnych faz
- Ogólnikowe definiowanie wymagań do interfejsu
- Marginalizacja ergonomii na rzecz funkcjonalności
- Brak kontaktu projektanta z użytkownikami -> brak wiedzy o użytkownikach -> zły projekt
- Bardzo późna identyfikacja błędów ergonomii (zwykle w trakcie użytkowania)
- Duże koszty i czas poprawy

Modele cykliczne

- Iteracyjny
- Przyrostowy
- Spiralny
- Zwinne
- Prototypowanie

Prototypowanie interfejsu – schemat

Profile użytkownika

Zintegrowany
Program
Rozwoju
Politechniki
Lubelskiej -
część druga

Użytkownicy systemu (1)

- Użytkownicy są bardzo zróżnicowani
- Projektowanie interfejsu oprogramowania musi rozpocząć się od uwzględnienia docelowej populacji użytkowników
- Charakterystyka użytkownika:
  - Różnice fizyczne
  - Wiek
  - Ograniczenia (fizyczne, mentalne)
  - Wiedza i doświadczenie w:
    - domenie (początkujący, ekspert itp.)
    - wykorzystaniu komputerów i systemów (okazjonalny lub codzienny użytkownik)

Użytkownicy systemu (2)

- Charakterystyka:
  - Preferowany tryb prezentacji - wizualny/tekstowy, dźwiękowy
  - Preferowany tryb rozumowania: logiczny/intuicyjny, analityczny/syntetyczny...
  - Cechy społeczno-kulturowe
  - Kierunek pisanie (od prawej do lewej, od lewej do prawej, od góry do dołu)
  - Format daty (USA kontra europejski)
  - Znaczenie kolorów lub ikon
- Dylemat Interfejsu: projektowanie dla wszystkich. Czy to możliwe? Oprogramowanie przeznaczone do użytku dla szerokiej gamy użytkowników
- Konieczne jest zaprojektowanie elastycznych interfejsów

Typy/profile użytkowników

- Nowicjusz
- Okazjonalny
- Ekspert

Zintegrowany
Program
Rozwoju
Politechniki
Lubelskiej -
część druga

Nowicjusz

- Nieobznajomiony, potrzebuje wsparcia, aby wspomóc proces uczenia się
- Ważne:
  - Należy ograniczyć liczbę działań i koncepcji merytorycznych w systemie
  - Zapewnienie informacji zwrotnej
  - Zapewnienie intuicyjnych instrukcji obsługi
  - Zapewnienie instrukcji krok po kroku
  - Dostarczyć pomoc kontekstową

Użytkownik okazjonalny

- Okazjonalni użytkownicy posiadają ogólną wiedzę o systemie, ale trudność w przypomnieniu sobie różnych funkcji systemu i ich lokalizacji
- Ważne:
  - Spójny interfejs i dobra organizacja menu
  - Zapobieganie błędom, aby zachęcić do odkrywania funkcjonalności
  - Pomoc on-line i dobrze zorganizowane instrukcje obsługi

Ekspert

- Użytkownicy zaawansowani: doskonała znajomość domeny, zadań do wykonania i interfejsu
- Główne jego priorytety to wydajność i szybkość pracy
- Ważne:
  - Skróty klawiszowe
  - Wiersze poleceń
  - Tworzenie makr
  - Dostosowanie środowiska do własnych potrzeb

Analiza potrzeb: analiza zadań i aktywności użytkownika

Analiza – definiowanie użytkowników

- Określenie użytkowników końcowych
- Modelowanie (identyfikacja i uszczegółowienie) użytkowników końcowych
- Pojęcia:
  - Zbiór (grupa) użytkowników
  - Profil – zbiór ról użytkownika w systemie informatycznym, tj. zbiór zadań, które użytkownik może wykonać przy pomocy oprogramowania z podziałem na grupy, np. kluczowe/wspomagające, mobilne/webowe itd.
  - Persona

Personifikacja użytkowników – Persona

- Ang. *Persona*
- Osoba sztuczna
- Model abstrakcyjny w celu personalizacji grupy użytkowników
- Persona posiada imię i nazwisko oraz wygląd zewnętrzny (zdjęcie), także inne detale (np. wiek, płeć, pozycja socjalna, zawód), które pozwalają ją personifikować i mają ułatwiać zapamiętywanie i odróżnianie jej od innej osoby
- Opis w różnych przekrojach: człowiek, cele, zachowanie się
- Np. Pani Zosia z księgowości, Pan Marek – główny specjalista

Persona – cel (1)

- Łatwiejsze zapamiętywanie właściwości grup użytkowników poprzez identyfikację ich z konkretną (aczkolwiek wyimaginowaną) osobą – uczłowieczenie fikcyjnego użytkownika
- Ułatwienie komunikacji pomiędzy członkami zespołu („to dla Pani Zosi ta funkcja”)
- Pozbycie się paradoksu tzw. typowego, uśrednionego użytkownika – taki użytkownik łączy w sobie różne właściwości, w konsekwencji jest np. słonio-żyrafo-orło-osłem, czyli nie istnieje

Persona – cel (2)

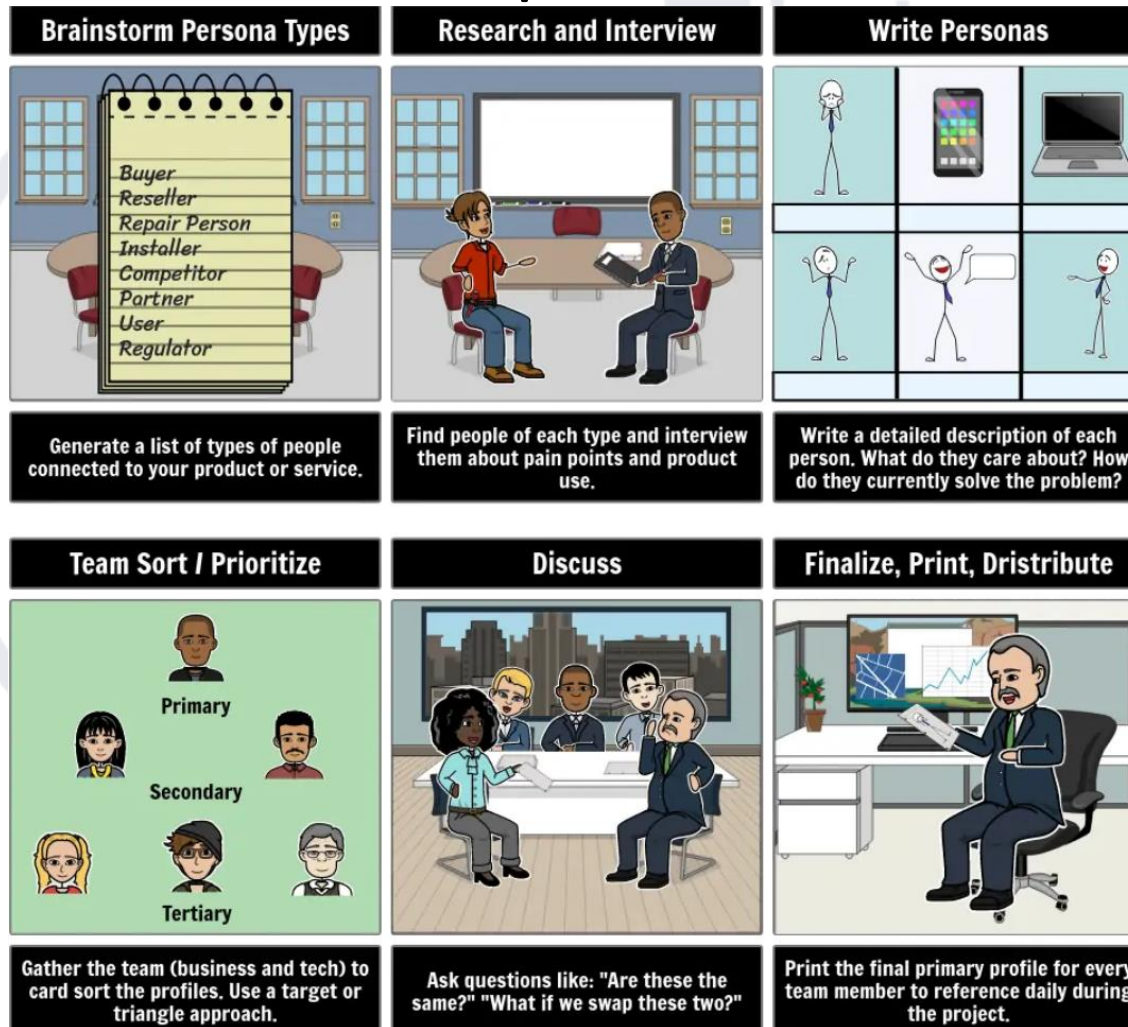
- Połączenie w jedno charakterystyk z trzech profili: użytkownika, zadaniowego i środowiska
- Koncentracja na działaniach użytkownika
- Identyfikacja i dołączanie do danych o projekcie, wydawało by się małoważnych, charakterystyk użytkowników; takie charakterystyki mogą się przydać w późniejszych etapach projektowania
- Ważne na etapie badania jakości gotowego interfejsu – dobór grup badawczych testujących interfejs

Persona – opis

<p>“Mary”</p> 	<p>Behaviors</p> <ul style="list-style-type: none"> • Has a housecleaner • Buys take-away 3 nights/wk • Frequently feels overwhelmed when she “forgets” something
<p>Demographics</p> <ul style="list-style-type: none"> • Working mom • 34 years old • Lives in Reading, works in London • Married, 2 kids • Household 125k/yr	<p>Needs & Goals</p> <ul style="list-style-type: none"> • Help! Running errands, managing kids, keeping things running • Time for her girlfriends • To feel like she “has it sorted” • “To clone herself”

Źródło: <https://bootcamp.uxdesign.cc/why-are-personas-necessary-in-agile-software-development-99e5184b9fb9>

Persona – proces definiowania

Źródło:

<https://www.storyboardthat.com/pl/articles/b/t/worzenie-ludzie>

Persona – szablon

How to Reach Persona

Identify at least one plausible scenario where this type of persona can be reached (word of mouth, web search, newspaper, etc.)

Work Responsibilities

Describe a few key details about what this persona does professionally.

Additional Bio

Additional biographic information. (age, salary, education, etc.)

Persona Pat

Goals

What goals and aspirations does this persona have? Their goals may or may not be directly related to their problems.

Primary Problem

What is this persona's number one problem?

Secondary Problem

What is the second problem that keeps this persona up at night?

Create your own at Storyboard That

Źródło:
<https://www.storyboardthat.com/pl/articles/b/t/worzenie-ludzie>

Analiza zadań i aktywności użytkownika

- Proces analizowania i dokumentowania, w jaki sposób ludzie wykonują swoją pracę lub czynności
- Układ zadań-podzadań
- Zadania mogą być identyfikowane i definiowane na wielu poziomach abstrakcji, zgodnie z wymaganiami dla wsparcia celu analizy

Zadanie

- Posiada:
  - cel (ang. *Goal*)
  - listę działań (ang. *Action Model*)
  - opis środowiska (ang. *Domain Model*)
  - związki pomiędzy tymi modelami
- Modele zadań są hierarchiczne

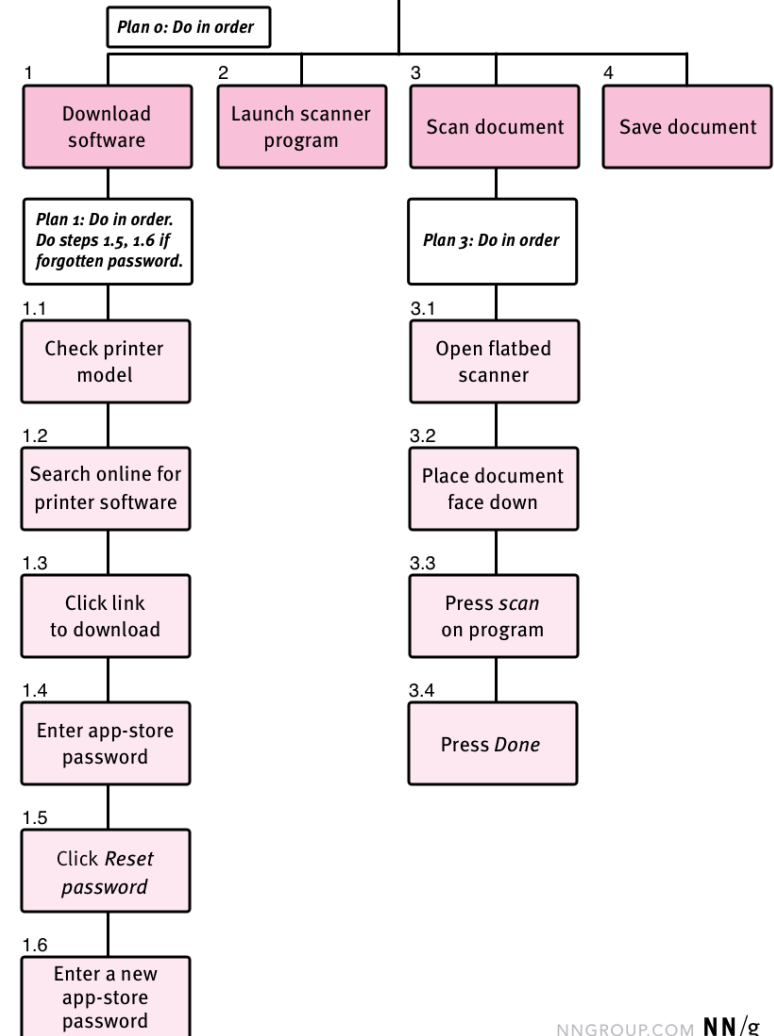
Model zadania

Scenario

User wants to make a digital copy of a physical letter using a new home scanner.

0 User goal

Make a digital copy of a physical letter

NNGROUP.COM NN/g

Źródło: <https://www.nngroup.com/articles/task-analysis/>

Klasyfikacja zadań

- Stopień ważności zadania (główne, wspomagające, ..., dodatkowe)
- Zależność od innych zadań (centralne, zależne)
- Stopień ważności (bardzo ważne, ..., uzupełniające)
- Częstotliwość realizacji
- Krytyczność (krytyczne czasowo, obciążające zasoby, obsługujące błędy)
- Współdzielenie (lub nie) pomiędzy różnymi personami

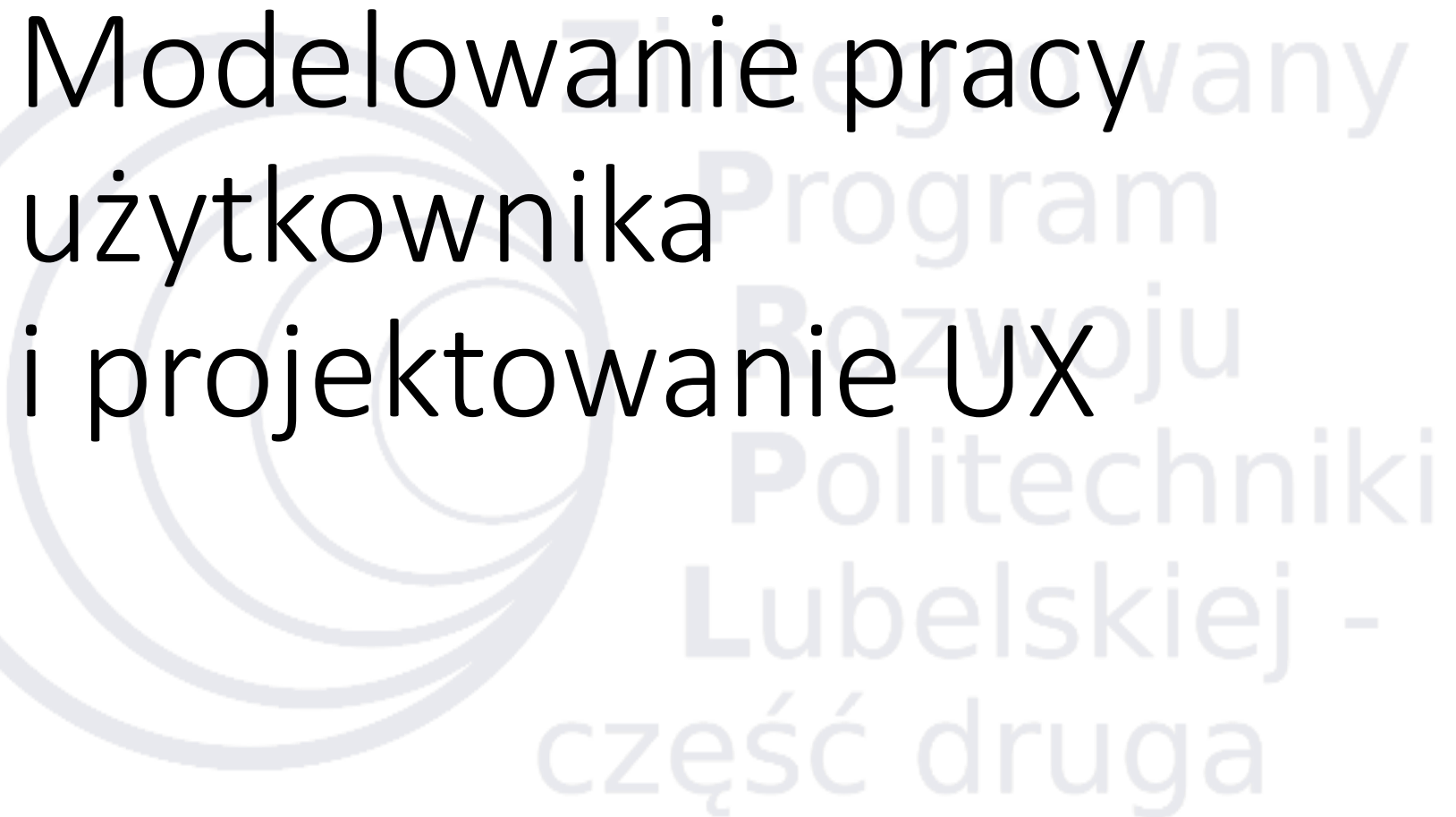
Klasyfikacja zadań – cele

- Optymalizacja działań
- Zadania ważne (często wykonywane) z punktu widzenia interfejsu są optymalizowane w pierwszej kolejności
- Zadania rzadko wykonywane mogą mieć gorszy interfejs

Analiza potrzeb użytkownika – scenariusze

- Model przypadków użycia
- Scenariusze przypadków użycia -> inżynieria oprogramowania
- Scenariusze mają cel i listę kroków
- Opis w prostym języku bez szczegółów technicznych

Modelowanie pracy użytkownika i projektowanie UX

User eXperience – UX

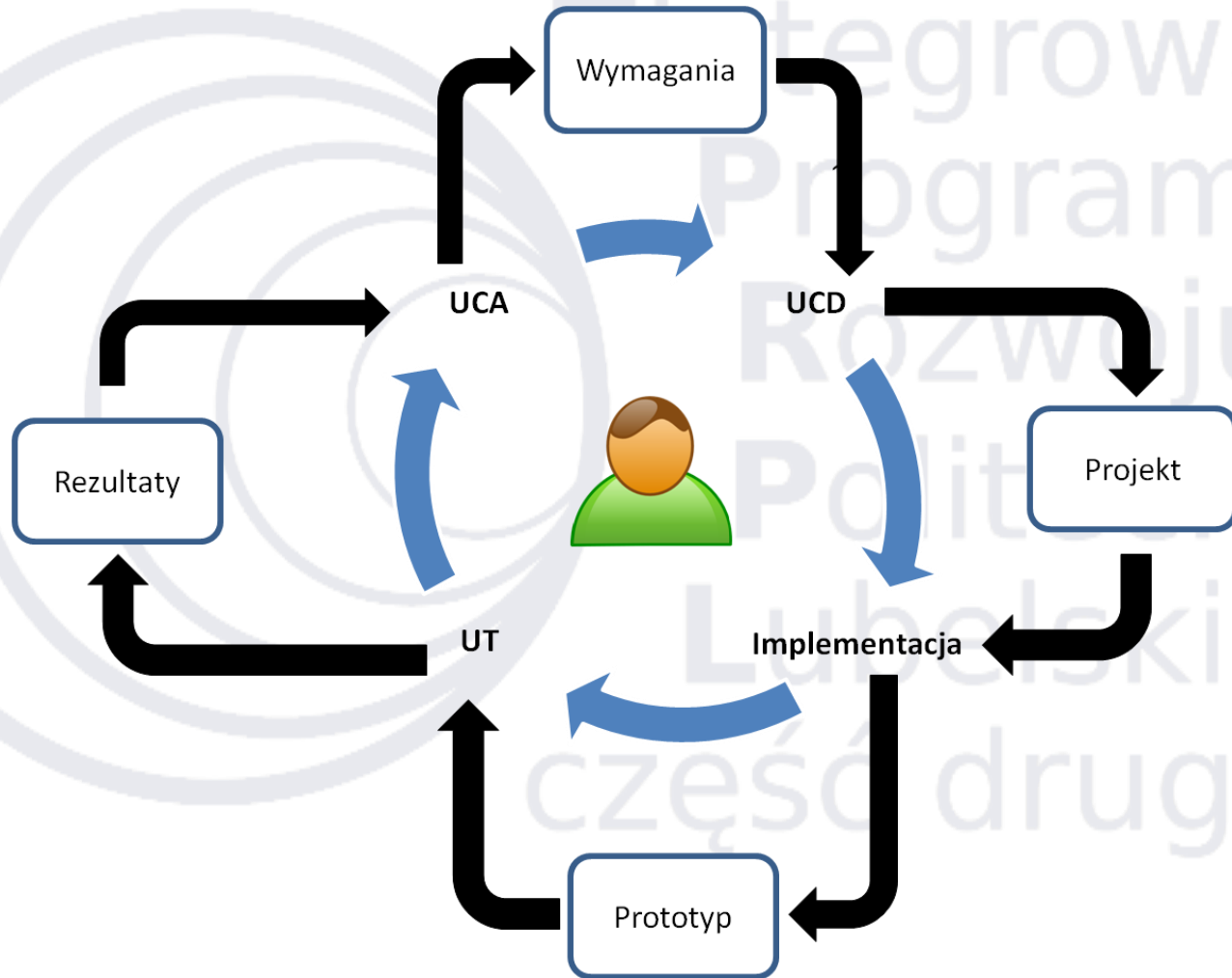
- UX – całość wrażeń użytkownika w trakcie korzystania z systemu
- Projektowanie UX (ang. *User eXperience Design*) to projektowanie oprogramowania ze szczególnym zwróceniem uwagi na to, aby interakcja z nimi dostarczała użytkownikom pozytywnych doświadczeń
- Projektowanie UX wykorzystuje metodykę projektowania zorientowanego na użytkownika: ang. *User-Centered Design* (UCD)

UCD – fazy

- Fazy:
  - analiza ukierunkowana na użytkownika (ang. *User-Centered Analysis*, UCA)
  - projektowanie ukierunkowane na użytkownika (UCD)
  - implementacja projektu (zwykle: budowa prototypu)
  - testowanie użyteczności (ang. *Usability Testing*, UT) – ocena jakości prototypu
- Model: spiralny (cykliczne uszczegóławianie produktów)
- Produkty: wymagania-projekt-prototyp-rezultaty testów

UCD – model

Metody projektowania interfejsu

Zintegrowany
Program
Rozwoju
Politechniki
Lubelskiej -
część druga

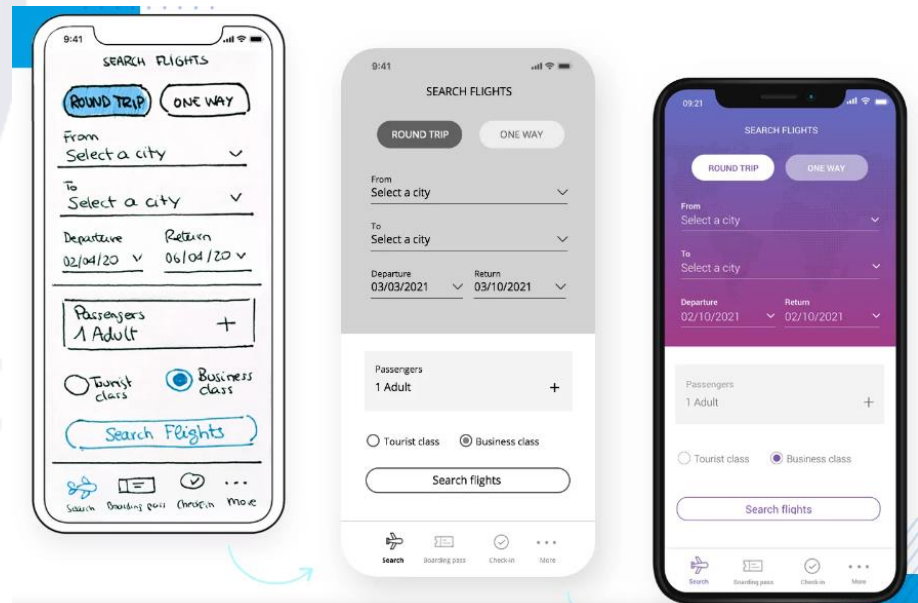
Prototypowanie jako metoda projektowania interfejsu

Typy prototypów:

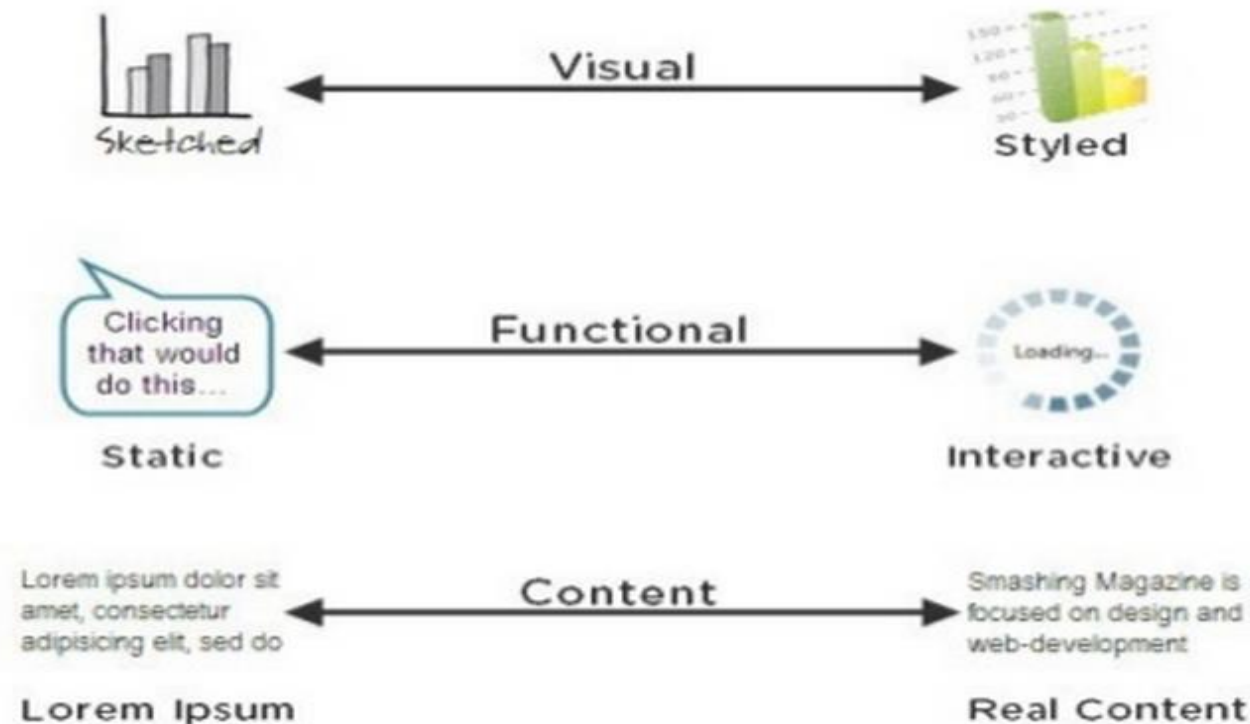
- Małej dokładności (ang. *Low-Fidelity Prototype*)
- Wysokiej dokładności (ang. *High-Fidelity Prototype*)

Źródło:

<https://www.justinmind.com/blog/low-fidelity-vs-high-fidelity-prototypes/>

Prototyp vs. aplikacja

Źródło: <https://www.smashingmagazine.com/2010/06/design-better-faster-with-rapid-prototyping/>

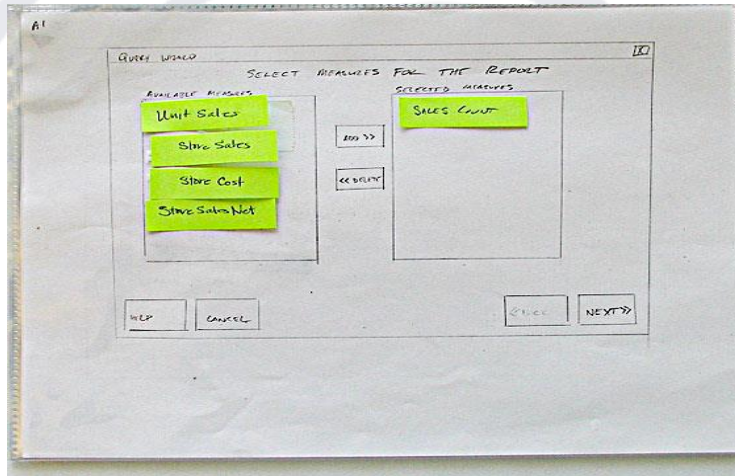
Prototypowanie – techniki realizacji

- Szkice papierowe (ang. *Sketches*)
- Makiety (ang. *Wireframes*)
- Atrapy (ang. *Mockups*)
- Działające (dynamiczne) prototypy

Prototypowanie – szkice

- Na papierze lub tablicy (potem fotografowanie)
- Zastosowanie:
  - projektowanie (razem z użytkownikiem)
  - ręczna symulacja działania interfejsu
- Zalety:
  - szybko
  - tanio
  - dowolność rozwiązań (brak ograniczeń narzędziowych)
  - możliwość wykorzystania użytkowników

Prototypowanie – szkice – techniki

Źródło: <http://josellinares.com>

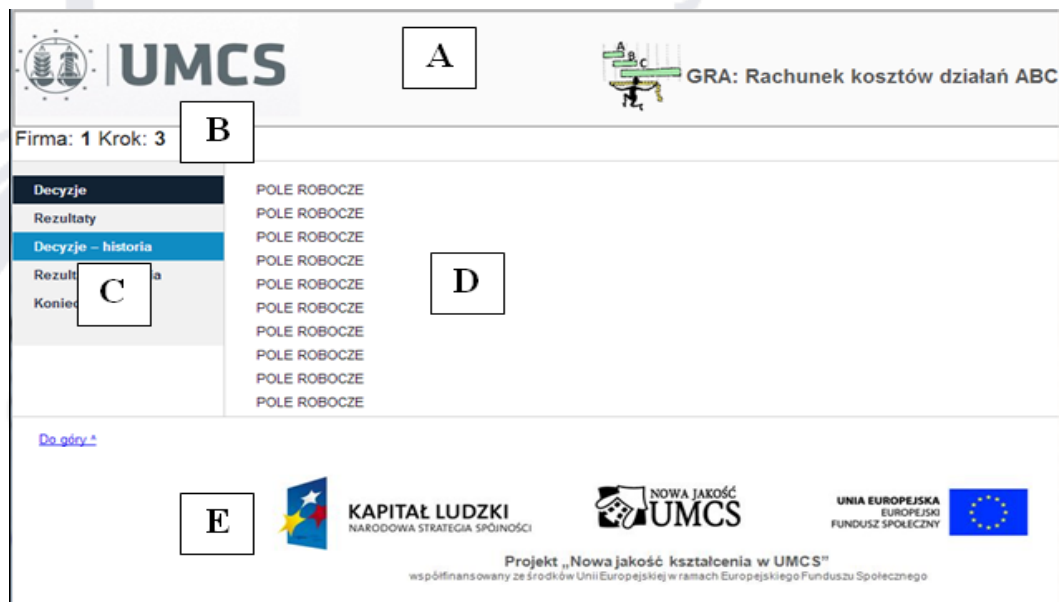

Źródło: <http://nngroup.com>

Prototypowanie – makiety (1)

- Szkice struktury ekranów i nawigacji
- Ujednolicają interfejs
- Pokazują graficzny standard aplikacji

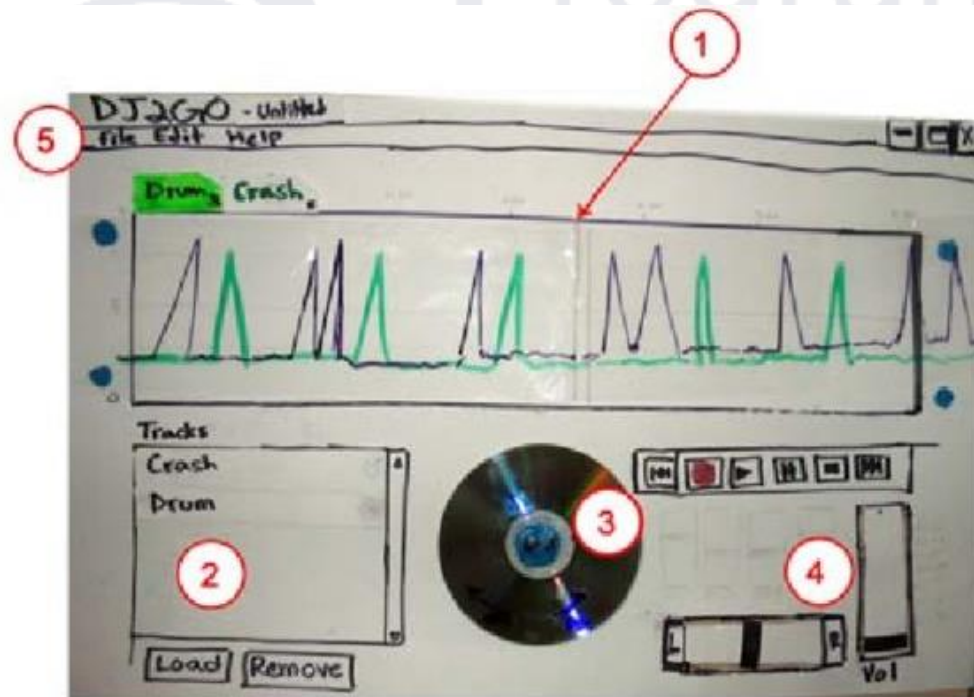
A – nagłówek
B – pasek stanu
C – menu
D – pole robocze
E – stopka

Prototypowanie – makiety (2)

- Makieta papierowa

Źródło: https://www.researchgate.net/publication/229012830_DJ2Go_Two-Handed_Audio_Manipulation_Software/figures?lo=1

Prototypowanie – atrapy

- Komputerowe, interaktywne modele interfejsu
- Cel:
  - projektowanie
  - ocena
  - demonstrowanie rozwiązań
  - szkolenia użytkowników
- Realizacja:
  - MS Visio itp.
  - Power Point itp.
  - Html
  - szybkie programowanie (wizualne, w środowiskach IDE, RAD)

Prototypowanie – atrapy - przykład

Zintegrowany

 UMCS

 GRA: Rachunek kosztów działań ABC

Firma: 1 Krok: 3

Decyzje	Nazwa	Wartość
Rezultaty	Zamówienie dzienne u Rolnika (m3/dzień)	<input type="text"/>
Decyzje – historia	Zamówienie dzienne w Grupie producenckiej (m3/dzień)	<input type="text"/>
Rezultaty – historia	Zamówienie dzienne w Firmie (m3/dzień)	<input type="text"/>
Koniec	Zakup interwencyjny u Rolnika (m3/dostawa)	<input type="text"/>
	Zakup interwencyjny w Grupie (m3/dostawa)	<input type="text"/>
	Zakup interwencyjny w Firmie (m3/dostawa)	<input type="text"/>

 UMCS

 GRA: Rachunek kosztów działań ABC

Firma: 1 Krok: 3

Decyzje	Nazwa	Wartość
Rezultaty	Dzienne dostawy mleka od Rolników (m3/dzień)	99999
Decyzje – historia	Dzienne dostawy mleka od Grupy producenckiej (m3/dzień)	99999
Rezultaty – historia	Dzienne dostawy mleka od Firmy (m3/dzień)	99999
Koniec	Średnia zawartość tłuszczu w tygodniowych dostawach (%)	99999
	Tygodniowa dostępność surowca (m3/tydz.)	99999
	Tygodniowa produkcja mleka UHT 2% (m3/tydz.)	99999
	Tygodniowa produkcja mleka UHT 3.2% (m3/tydz.)	99999

Zalety i wady prototypów

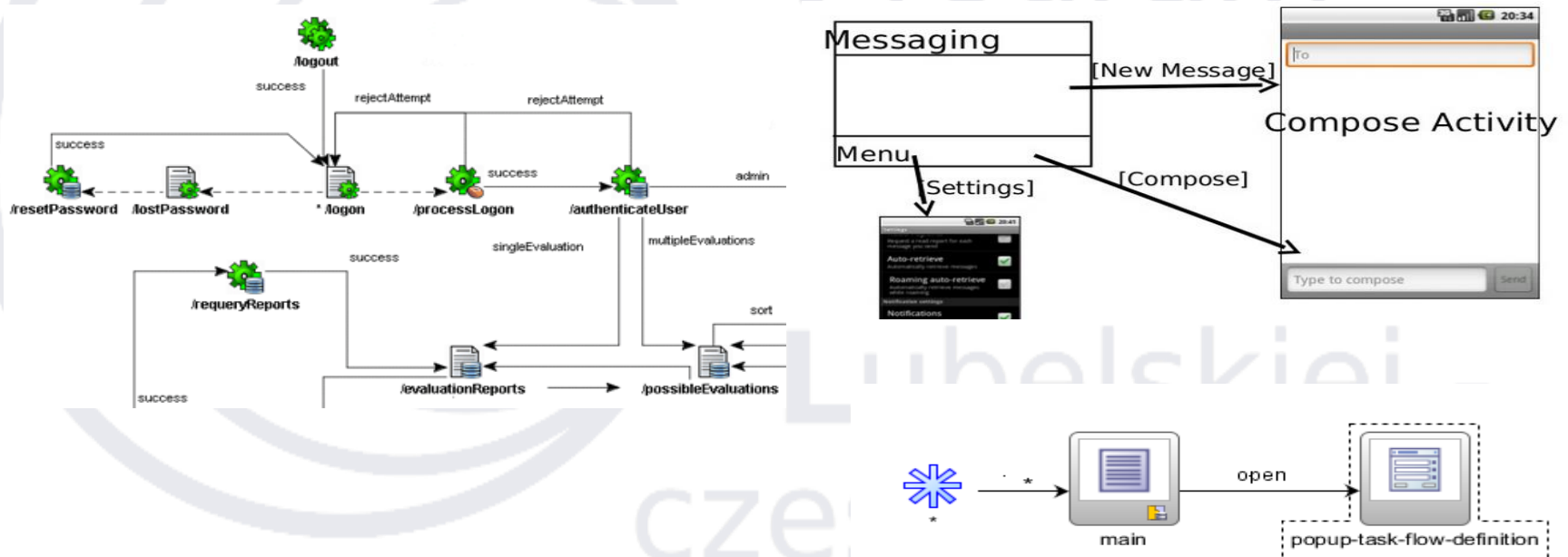
Prototyp - typ	Zalety	Wady
Niskiej jakości	<ul style="list-style-type: none"> - Niskie koszty - Możliwość tworzenie wielu wariantów i wybór najlepszego	<ul style="list-style-type: none"> - Ograniczona możliwość wykrycia błędów - Ograniczenie odwzorowania nawigacji
Wysokiej jakości	<ul style="list-style-type: none"> - W pełni interaktywny - Wygląda jak produkt finalny - Dobrze zdefiniowana nawigacja	<ul style="list-style-type: none"> - Drogie w wykonaniu - Dłuższy czas realizacji - Zmiany i modyfikacje są kosztowne

Prototypowanie – kompromisy

- Prototyp – połączenie wielu aspektów → kompromis
- Koszt vs. jakość
- Niska vs. wysoka dokładność
- Prototyp: szeroki (poziomy, duża liczba funkcji aplikacji) i głęboki (pionowy, dużo szczegółów)

Prototypowanie – przepływ nawigacji

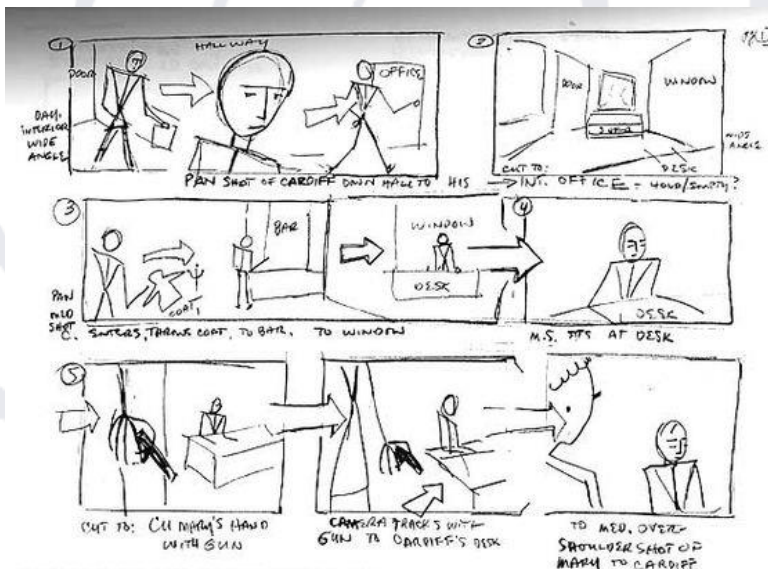
- Pokazuje dynamikę interfejsu

Źródło: M.Miłosz, Ergonomia systemów informatycznych. PL, Lublin, 2014.

Prototypowanie – scenorys (ang. *Storyboard*)

- Graficzny szkic nawigacji
- Scenariusz filmowy w postaci obrazkowej

Źródło: <https://pl.pinterest.com/pin/139541288429661970/>

Scenorys - zawartość

- Ekran:
  - to nie jest jeszcze szczegółowy projekt interfejsu
  - uwzględnić ogólny układ, elementy nawigacyjne, podstawowe koncepcje
  - tylko istotne informacje, bez zbędnych szczegółów
- Sceny:
  - osoby w ich kontekście fizycznym
  - pokazać sekwencję głównych nawigacji
- Choć mogą być atrakcyjne wizualnie, to nie są dziełami sztuki:
  - czarno-biały, ołówek
  - szybki
  - brak renderingów

Scenorys (1)

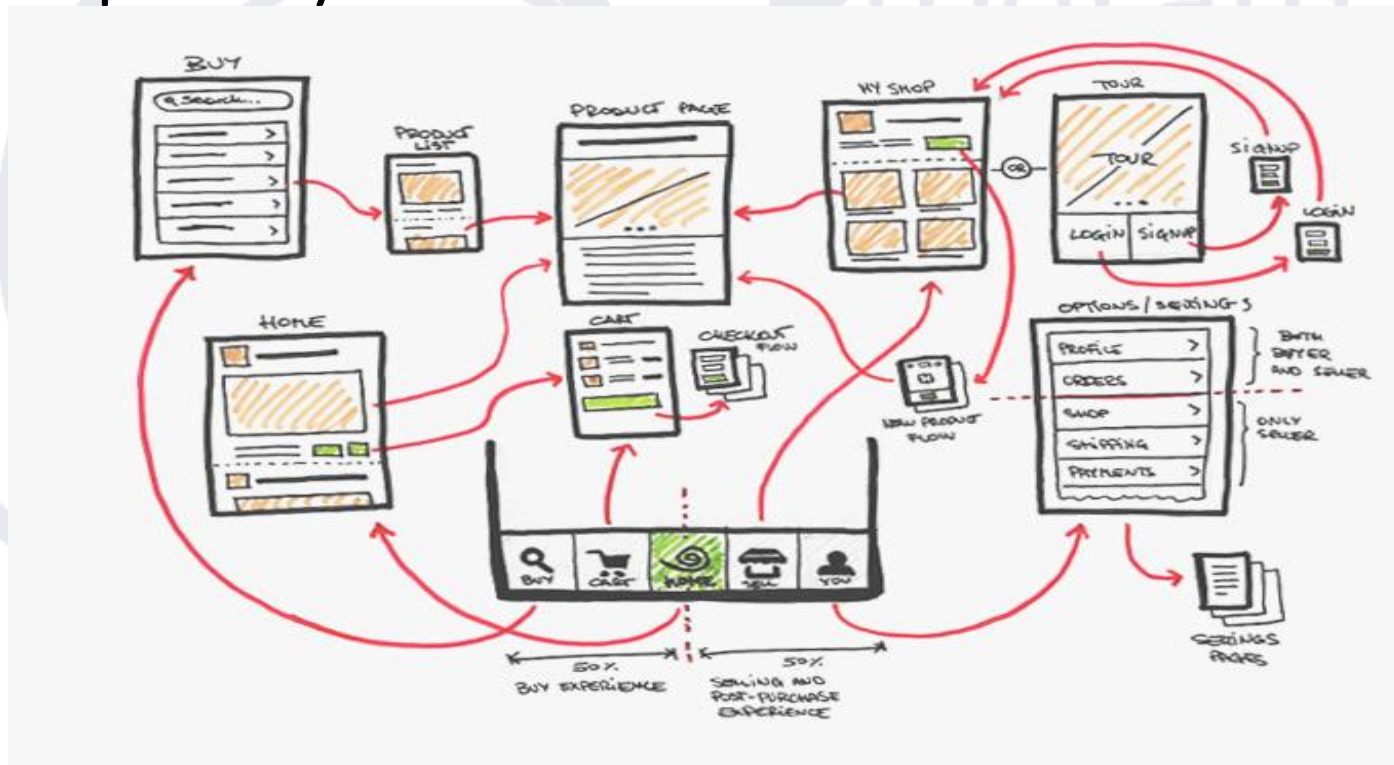
- Szczególny przypadek diagramu nawigacji

Źródło: <http://dreamerux.com>

Scenorys (2)

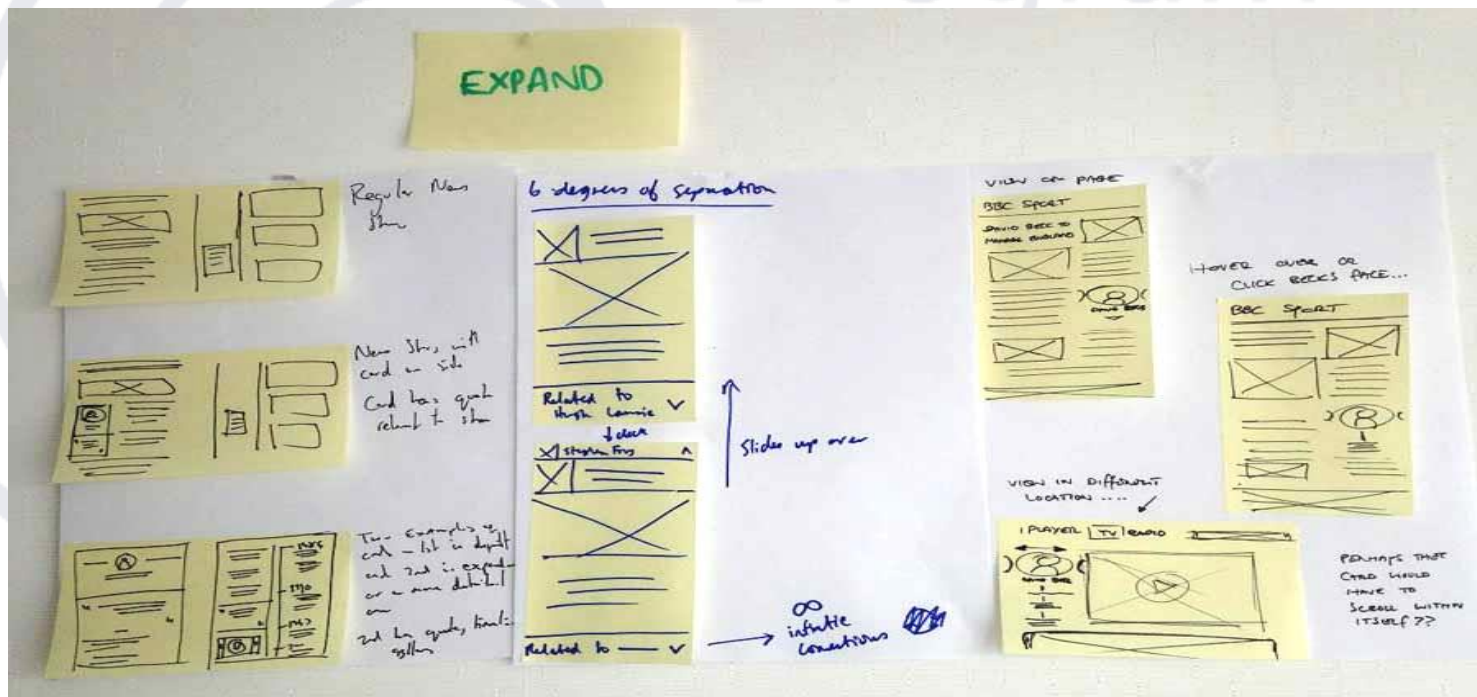
- Papierowy

Źródło: <http://dreamerux.com>

Scenorys (3)

- Post-it („żółte karteczki”)

Źródło: <http://dreamerux.com>

Modelowanie formalne interfejsu

- Model struktury i dynamiki
- Metoda projektowania sterowanej modelami (ang. *Model-Based UI Design*) – tworzenie modeli i ich wzajemna transformacja
- Modele (tworzone kolejno):
  - abstrakcyjny model interfejsu (ang. *Abstract UI Model*)
  - konkretny model (ang. *Concrete UI Model*)
  - końcowy interfejs (ang. *Final UI*)

Modelowanie formalne interfejsu - modele

Zadanie
i koncepcja

Abstrakcyjny
model
interfejsu

Konkretny
model
interfejsu

Końcowy
model
interfejsu

Modelowanie formalne interfejsu – języki formalne

- UIML – *User-Interface Markup Language*
- UsiXML – *User Interface eXtensible Markup Language*
- XAML – *eXtensible Application Markup Language*
- XUL – *eXtensible User-interface Language*
- **W praktyce – rzadko stosowane ze względu na duży stopień komplikacji**

Narzędzia wspomagające projektowanie interfejsu oprogramowania

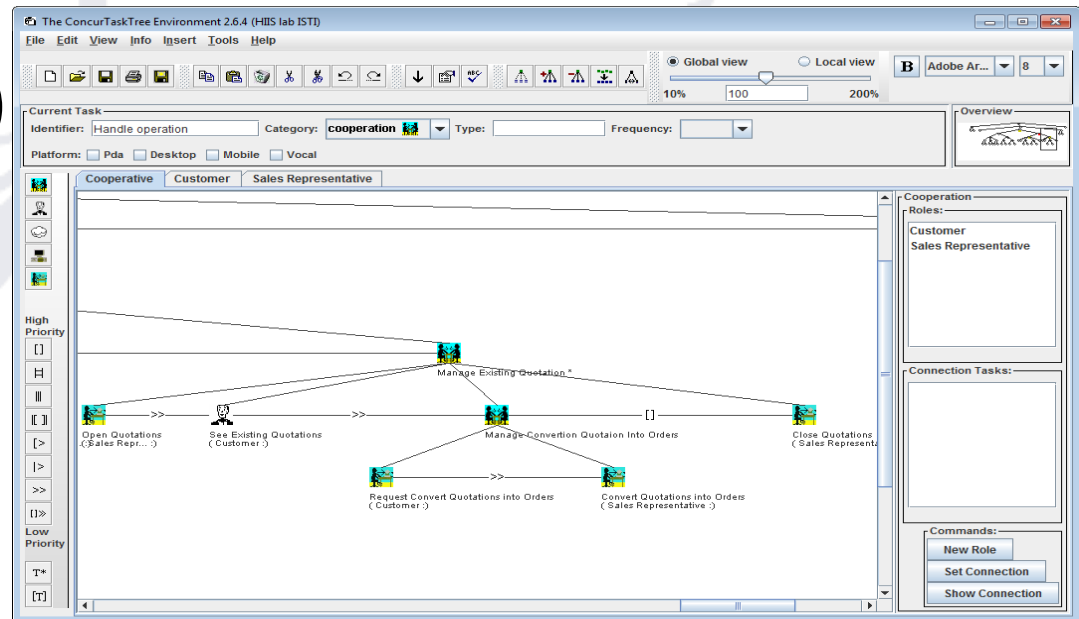
Narzędzia CAID – *Computer Aided Interface Design*

- Narzędzia wspomagające planowanie zadań
- Narzędzia wspomagające tworzenie prototypów/mockupów/scenorysów

Narzędzia wspomagające planowanie zadań

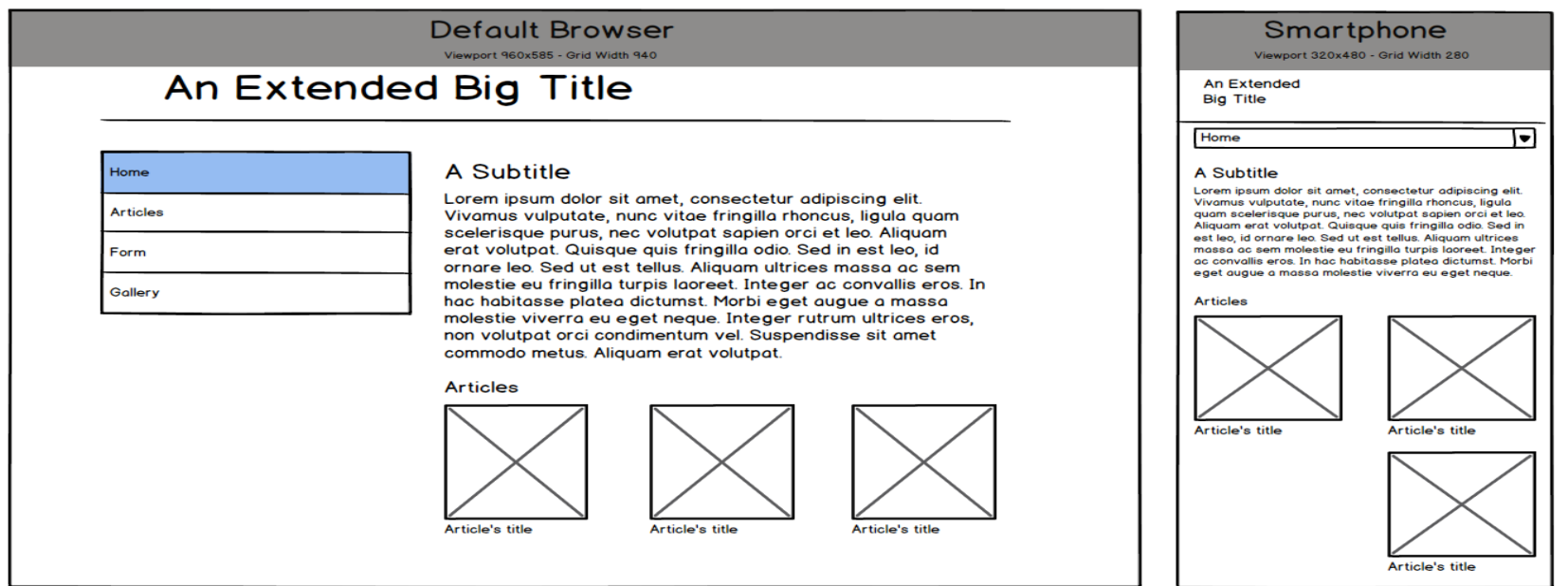
- Technika: drzewa zadań (ang. *Concur Task Trees*, CTT)
- Narzędzie: CCTE (ang. *Concur Task Tree Environment*)

Narzędzia wspomagające tworzenie prototypów

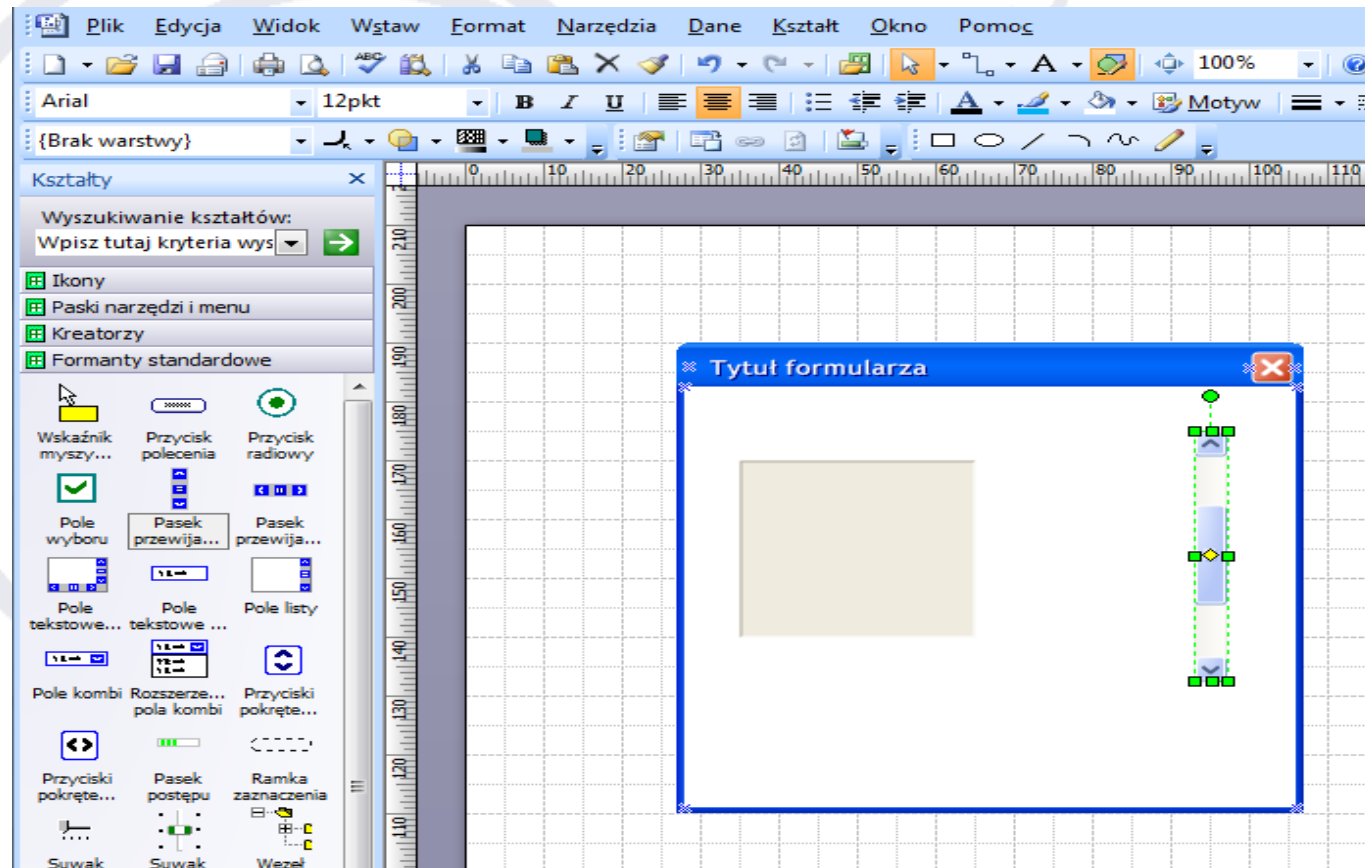
- Balsamiq Mockups (www.balsamiq.com)
- HotGloo (www.hotgloo.com)
- MockFlow (mockflow.com)
- Mocking Bird (gomockingbird.com/mockingbird)
- Moqups (moqups.com)
- Proto.io (<http://proto.io/>)
- MS Visio
- AXURE (axure.com)
- Visual Studio
- Justinmind
- itd.

Narzędzia wspomagające tworzenie prototypów - Balsamic

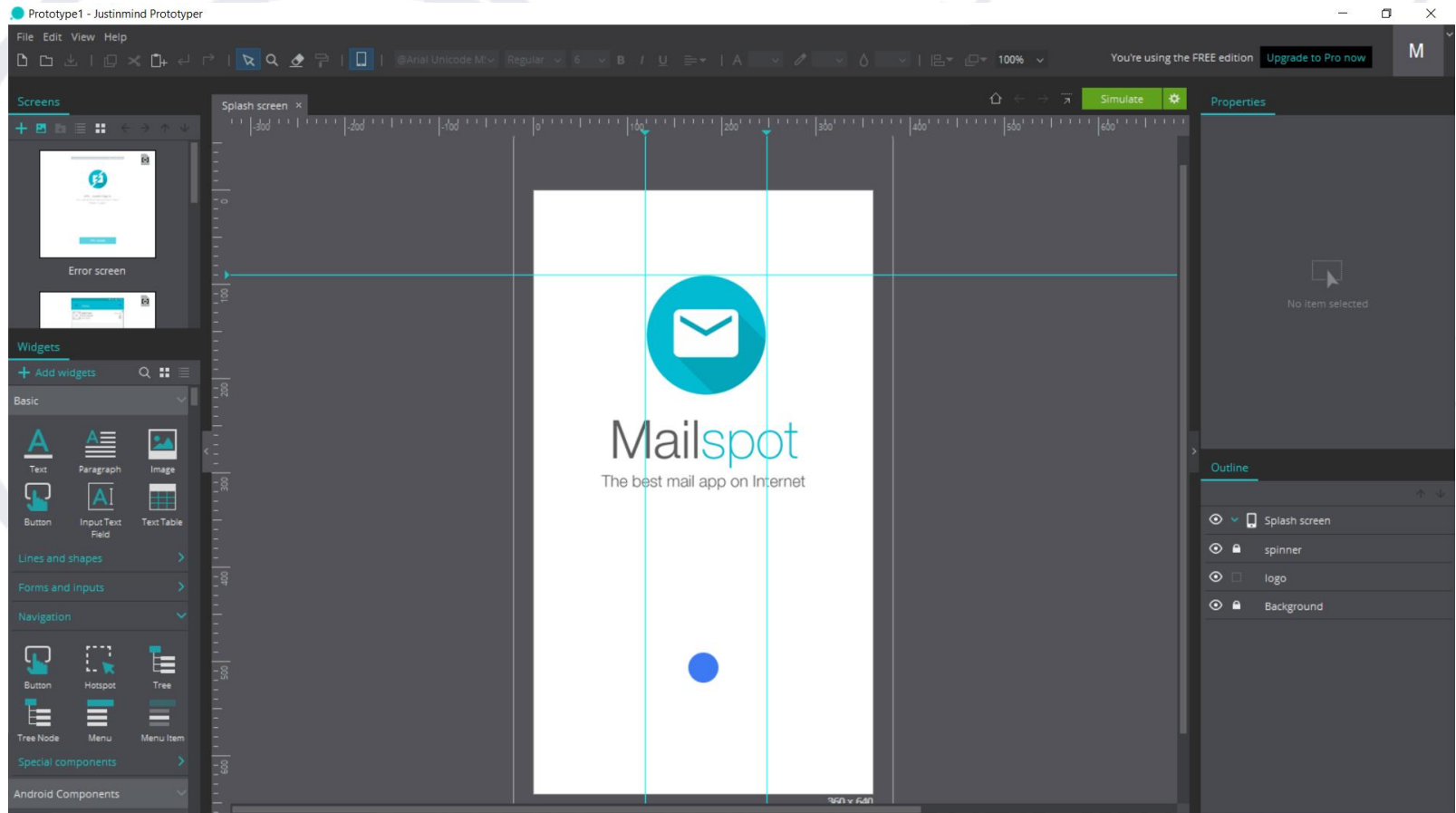

Źródło: <https://balsamiq.com/>

Narzędzia wspomagające tworzenie prototypów - MS Visio

Narzędzia wspomagające tworzenie prototypów - Justimind

Pytania?

Dziękuję

Materiały zostały opracowane w ramach projektu
„Zintegrowany Program Rozwoju Politechniki Lubelskiej – część druga”,
umowa nr **POWR.03.05.00-00-Z060/18-00**
w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego